

Examen VWO

2026

tijdvak 2
donderdag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 59 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag één van de 'kenmerkende aspecten' wordt gevraagd, moet je de tekst daarvan opschrijven of dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen in Brugge staan in willekeurige volgorde:

- 1 Dankzij de burgerwacht en ingekwartierde soldaten bleef Brugge als een van de weinige steden gespaard tijdens de Beeldenstorm.
- 2 Door de bouw van de haven in Damme verbeterde de toegang van Brugge tot de Noordzee, wat leidde tot een betere aansluiting op de handel met de Hanzesteden.
- 3 Het *Hotel du Commerce* liet voor de aangekondigde komst van Napoleon een eretrap bouwen.
- 4 Kort voor de val van de jakobijnen veroverden Franse revolutionairen Vlaanderen, waarna ze in Brugge de Sint-Donaaskathedraal sloopten.
- 5 Stadhouder Maurits van Nassau zag af van zijn voornemen om tijdens de Opstand Brugge te veroveren op de Spaanse troepen.
- 6 Tijdens de Blijde Intocht van Karel V in Brugge werd hij met veel pracht en praal onthaald en toegejuicht door de bevolking.

- 2p 1 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Prehistorie en oudheid

In het jaar 40 gaf de Romeinse keizer Caligula het bevel om een standbeeld van zichzelf te plaatsen in een joodse tempel in Jeruzalem. De Romeinse gouverneur van Jeruzalem voerde dit bevel niet uit omdat hij verwachtte dat er rellen zouden uitbreken onder de joodse bevolking.

- 2p 2 Verklaar telkens met behulp van een verschillend kenmerkend aspect:
- wat Caligula wilde bereiken met het laten plaatsen van een standbeeld van zichzelf, en
 - de verwachting van de gouverneur dat er rellen zouden uitbreken onder de joodse bevolking.

Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.

Gebruik bron 1.

De derde eeuw wordt door historici beschouwd als een tijd van politieke crisis in het Romeinse Rijk.

- 2p 3 Geef een argument voor deze visie door:
- met de bron aan te tonen dat de positie van de Senaat bijdraagt aan de politieke crisis in het Romeinse Rijk, en
 - met een kenmerkend aspect te verklaren waardoor Gordianus vindt dat er snel een keizer moet komen.

Let op: je moet na het opschrijven van het kenmerkende aspect een uitleg geven.

De middeleeuwen

Gebruik bron 2.

Volgens historici wil Ethelred II in 1002 met zijn opdracht de Denen te doden zijn positie als koning versterken en vervolgens in 1004 kritiek op de gebeurtenis in Oxford weerleggen.

- 3p **4** Ondersteun de beweringen van de historici door:
- te beredeneren op welke manier Ethelred II zijn positie als koning denkt te versterken met het geven van de opdracht de Denen te doden, en
 - met een verwijzing naar de bron aan te tonen dat Ethelred II in 1004 zijn opdracht rechtvaardigt, en
 - te beredeneren vanuit welk politiek motief Ethelred II benadrukt dat hij de kerk laat herbouwen.

Vroegmoderne tijd

De Habsburgse landsheer verplichtte in 1531 stadsbesturen in de Nederlanden tot het oprichten van een *Gemene Beurs*, een speciaal fonds om armen in de stad te ondersteunen. Het armenfonds werd beheerd door het stadsbestuur.

- 2p **5** Toon aan:
- dat de oprichting van de *Gemene Beurs* paste bij een verandering in de sociale zorg in de late middeleeuwen, en
 - welk politieke beleid van de Habsburgers in de Nederlanden met de verplichte oprichting van de *Gemene Beurs* werd bevorderd.

Gebruik bron 3.

Een bewering:

Willem van Oranje brengt met dit pamflet meerdere boodschappen over.

- 3p **6** Ondersteun deze bewering door:
- aan te tonen dat Willem van Oranje met dit pamflet zijn eigen optreden in de Nederlanden onderbouwt, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
 - te beredeneren welk politiek motief Willem van Oranje heeft voor het beeld dat hij schetst van Filips II.

Gebruik bron 4.

Stel: je besluit deze bron te gebruiken voor je onderzoek naar de komst van seizoenarbeiders uit het Heilige Roomse Rijk naar de Republiek.

- 3p **7** Ondersteun je beslissing door:
- vanuit de aard van de bron te verklaren dat je de informatie in de bron betrouwbaar vindt, en
 - aan de bron een oorzaak te ontleen voor het vertrek van Duitse seizoenarbeiders naar de Republiek, en
 - zonder bron het conflict te noemen dat in het Heilige Roomse Rijk wordt uitgevochten in die tijd.

Gebruik bron 5.

Twee ontwikkelingen in Engeland rond 1684:

1 De positie van de koning wordt aangevochten door het parlement.

2 Karel II is al enige tijd ziek. Omdat hij geen wettige kinderen heeft, is zijn broer Jacobus aangewezen als troonopvolger.

In deze prent wordt een mening weergegeven over beide ontwikkelingen.

- 3p **8** Toon aan:
- welke mening over de positie van de koning wordt weergegeven, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de prent, en
 - dat de prent Jacobus steunt.

Gebruik bron 6.

- 2p **9** Toon aan dat dit pamflet van De Gouges past bij het rationalisme, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Moderne tijd

Gebruik bron 7.

Von Metternich streeft continuïteit en verandering na ten opzichte van de uitgangspunten van het Congres van Wenen.

- 5p **10** Geef aan:
- bij welke historische gebeurtenis deze beschrijving van Von Metternich past, en
 - welk uitgangspunt van het Congres van Wenen Von Metternich loslaat **en** aan welk uitgangspunt hij blijft vasthouden, waarna je je antwoord telkens ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Een geschiedenis:

In 1839 bepaalde de Chinese ambtenaar Lin Zexu dat buitenlandse handelaren China alleen mochten binnenkomen als zij een verklaring ondertekenden dat ze geen illegale goederen bij zich hadden. De Britse admiraal Charles Elliot verbood Britse handelaren deze verklaring te ondertekenen.

3p 11 Licht deze geschiedenis toe door:

- het handelsproduct te noemen dat Lin Zexu wilde uitbannen uit China, en
- een verklaring te geven voor de bepaling van Lin Zexu **en** voor het verbod van Elliot, telkens met een **verschillend** kenmerkend aspect van de moderne tijd.

Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.

Gebruik bron 8.

De prent brengt een boodschap over aan welgestelde Amerikanen.

3p 12 Geef aan:

- welke boodschap deze prent overbrengt aan welgestelde Amerikanen, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de prent, en
- bij welke politiek-maatschappelijke stroming deze prent past.

Vanaf 1915 ontvingen Belgische soldaten 'frontblaadjes' met daarin nieuws over de oorlog. In deze blaadjes stonden regelmatig artikelen over twee gebeurtenissen uit het verleden:

- 1 de Guldensporenslag.
- 2 de Belgische Opstand.

De artikelen over deze twee gebeurtenissen moesten **dezelfde** boodschap overbrengen aan de frontsoldaten, zowel voor de Vlaamstalige als de Franstalige soldaten.

2p 13 Beredeneer welke boodschap dat was, waarna je je antwoord illustreert met een van beide gebeurtenissen.

Gebruik bron 9.

Een bewering:

Oskar Münsterberg geeft een gekleurd beeld weer van de start van de Republiek van Weimar.

2p 14 Ondersteun deze bewering door:

- met een verwijzing naar de bron aan te geven welk beeld dit is, en
- voor een groepering in de Duitse samenleving van 1919 uit te leggen waarom die het **niet** eens zou zijn met deze beschrijving.

Gebruik bron 10.

Twee gegevens:

- 1 Bij de opening van de *De vakschool voor meisjes* is er sprake van continuïteit en van verandering in de opvatting over het burgerlijk gezinsideaal.
- 2 Het Indo-Europeesch Verbond, een organisatie die streeft naar onafhankelijkheid van Indonesië, beredeneert dat *De vakschool voor meisjes* bij zal dragen aan hun doel.

3p 15 Ondersteun beide beweringen door:

- bij het eerste gegeven aan te tonen van welke continuïteit **en** van welke verandering er sprake is, en
- bij het tweede gegeven de redenering van het Indo-Europeesch Verbond weer te geven.

In 1920 kondigde de nieuwe communistische regering van Rusland aan dat zij de 'ongelijke verdragen' met China wilde beëindigen.

2p 16 Geef aan:

- dat het beëindigen van de 'ongelijke verdragen' paste bij de communistische ideologie, en
- welk doel de Russische regering in China wilde bereiken met het beëindigen van deze verdragen.

De volgende gebeurtenissen over de Chinese communistische leider Zhou Enlai (1898-1976) staan in willekeurige volgorde:

- 1 De economische hervormingen onder Deng Xiaoping waren geïnspireerd op ideeën van Zhou Enlai.
- 2 Kort na de Noordelijke Veldtocht kreeg Zhou Enlai een positie in de leiding van de Chinese Communistische Partij (CCP).
- 3 Nadat er een einde was gekomen aan de burgeroorlog in China werd Zhou Enlai benoemd tot premier van de Republiek.
- 4 Tijdens de periode van toenadering tussen China en de Verenigde Staten zette Zhou Enlai zich in voor een ontmoeting tussen Mao en de Amerikaanse president Nixon.
- 5 Vanwege zijn betrokkenheid bij de demonstraties van de 4 Meibeweging werd Zhou Enlai veroordeeld tot een paar maanden gevangenisstraf.
- 6 Zhou Enlai overtuigde Chiang Kaishek om samen te werken in de strijd tegen Japan.

2p 17 Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde van vroeger naar later, noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 11.

Je doet onderzoek naar:

- 1 de geallieerde opmars in 1944, en
- 2 de Duitse verdediging tegen de geallieerde opmars.

Je wilt de bron gebruiken voor het tweede onderzoeksgebied.

3p 18 Onderbouw je besluit door:

- aan te geven waarom je twijfelt aan de betrouwbaarheid van de informatie van de bron voor je onderzoek naar de geallieerde opmars, en
- met **twee** verschillende verwijzingen naar de bron aan te tonen dat Hofer hiermee de Duitsers wil motiveren zich te verdedigen tegen de geallieerde opmars.

Franz Hofer (bron 11) werd na de oorlog veroordeeld voor zijn rol tijdens de oorlog. Een West-Duits gerechtshof verkortte vervolgens zijn straf in de jaren 1950 sterk. Hofer woonde na zijn vrijlating met vrouw en kinderen tot in de jaren 1970 in de BRD en pakte succesvol zijn oude beroep van handelsondernemer weer op.

1p 19 Geef aan welk standpunt de Baader-Meinhof Gruppe kon onderbouwen met de levensloop van Franz Hofer als voorbeeld.

Gebruik bron 12.

Een bewering:

Uit de bron blijkt dat Ridgway zijn soldaten voorlicht.

3p 20 Leg deze bewering uit door:

- aan te tonen bij welk kenmerkend aspect de visie van Ridgway past, en
- het Amerikaanse beleid te noemen dat Ridgway verdedigt, en
- met behulp van een gebeurtenis in Azië in 1949 te verklaren waarom de Verenigde Staten besluiten in Korea te vechten.

Let op:

- *je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*
- *je moet na het opschrijven van een gebeurtenis in 1949 een uitleg geven.*

In 1953 riep het West-Duitse parlement 17 juni uit tot "Dag van de Duitse Eenheid". De parlementsleden wilden hiermee zorgen wegnemen over prioriteiten in de buitenlandse politiek van Adenauer.

1p 21 Verklaar het uitroepen van de "Dag van de Duitse Eenheid" door aan te geven welke prioriteit Adenauer begin jaren 1950 had in zijn buitenlandse politieke beleid.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik bron 13.

Dit beeld is gemaakt door een Chinese porseleinfabriek die sinds de keizertijd beelden produceert van boeddha's en Chinese godheden. In de jaren 1960 stopt de fabriek met het maken van godenbeelden en begint met de productie van beelden zoals bron 13.

- 3p 22 Licht deze verandering in productie toe door:
- aan te geven welke **twee** kenmerken van de Culturele Revolutie je kunt illustreren met deze verandering in productie, en
 - met een verwijzing naar de bron aan te geven waardoor de Culturele Revolutie de Chinese samenleving ontwrichtte.

Drie gegevens:

- 1 Vanaf de jaren 1970 werd het makkelijker om te reizen tussen de DDR en de BRD.
- 2 DDR-burgers die een reis naar de BRD maakten, ontvingen van de BRD een geldbedrag om vrij te besteden in het Westen: het welkomstgeld.
- 3 Na de val van de muur besloot de regering van de BRD het welkomstgeld nog enkele maanden uit te betalen. Bijna alle Oost-Duitsers maakten er gebruik van.

- 3p 23 Geef aan:
- waardoor het in de jaren 1970 makkelijker werd om te reizen tussen de DDR en de BRD, en
 - welk ideologisch doel de regering van de BRD wilde bereiken met het beschikbaar stellen van het welkomstgeld, en
 - welk politiek proces de regering van de BRD met het doorbetalen van het welkomstgeld wilde bevorderen.

Een geschiedenis:

In 1968 werd de *Leidse Studenten Werkgroep Homofilie (LSWH)* opgericht. Een oud-lid zei in 1996 tijdens een interview: "de sfeer waarin de *LSWH* werd opgericht, was die van taboes doorbreken, hasj roken, een gevoel dat er een *renaissance* plaatsvond, dat er een heel andere manier van denken groeide."

Met deze geschiedenis kun je een verband aantonen tussen de sociaal-culturele veranderingsprocessen in de jaren 1960 en de ontwikkeling van de pluriformiteit van de Nederlandse samenleving.

- 1p 24 Geef aan welk verband dit is.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.